Bulletin Old Sillevold

Nummer 49 Voorjaar 2022

De afbraak van de Kerk te Silvolde.

„De afbraak van de kerk" — weinig bemoedigend klinkende woorden, die heden ten dage nog al eens gebezigd worden, doch die hier in geheel andere beteekenis een lijnrecht daartegenover geplaatst begrip bedoelen aan te duiden. Immers hoe sneller de afbraak der kerk zich hier voltrekt, des te spoediger ook verrijst voor de St. Mauritius-Parochie het nieuwe Godshuis, dat van uitmonstering en inrichting heel wat beter zal voldoen dan het oude, nu in puin liggende kerkgebouw zulks vermocht.

Onze fotograaf maakte Woensdagmiddag bovenstaande foto, die al weer „verouderd" is, omdat ook de toren reeds geen toren meer is, doch in steenklompen ligt.

Het aannemersbedrijf der fa. S. J. v. d. Kemp te Silvolde, die voor de som van circa f 139000 afbraak en nieuwbouw op zich heeft genomen, hoopt 15 Nov. 1931 het nieuwe Kerkgebouw, dat heel wat meer zitplaatsen zal bieden dan het oude, gereed te hebben.

Tot dit tijdstip wordt de dienst gehouden in een zeer ruim, speciaal voor dit doel verrezen houten gebouw, dat als hulpkerk uitstekend voldoet.

Foto en artikel stonden in de Graafschapbode van 24 oktober 1930. De foto werd gemaakt op 22 oktober 1930.

Inhoud:

Voorwoord 4

Enkele memoires uit het leven van Johannes Herman Helmink † 5
Bernard Dorrestijn

't Pötjen stroop van de winkel van Helmink 13
Bennad van de Weikamp

De openbare lagere school van meester Arnold Hoitink 15
Bas Boerakker

Nieuwe wandelgelegenheid te Silvolde 29
(Graafschapbode 5 september 1941)

Skelterraces 1966 (I) 30
t.g.v. het 20-jarig bestaan van de padvindersgroep Jan van Schaffelaar Silvolde/Terborg
Jan Hofstad

Beste André Tangelder….. 41

Bulletin is een uitgave van de Heemkundige vereniging

Old Sillevold

en verschijnt tweemaal per jaar.

Nummer 49 - 2022

Redactieadres:
André Tangelder
Prins Willem Alexanderstr. 5
7064 GH Silvolde
tel. 0315-32 75 90
info@oldsillevold.nl

www.oldsillevold.nl

Samenstelling en vormgeving:
Marcel Westra

© 2022
Heemkundige vereniging
Old Sillevold

Overname van bijdragen is toegestaan na toestemming van de redactie met bronvermelding.

De inhoud van de opgenomen artikelen valt onder de verantwoordelijkheid van de auteurs.

Losse nummers € 3,50 per stuk

ISSN 1569-1365

Voorwoord

André Tangelder, voorzitter

Voor u ligt de jongste uitgave van ons bulletin. U zult wel denken, gaat Old Sillevold zich ook nog met Formule 1 races bemoeien? Nee hoor, op de voorpagina een poster van de nationale skelterraces op zondag 1 mei 1966 op circuit 'ijsbaan de Paasberg'. Uw voorzitter is hier op 13-jarige leeftijd getuige van geweest, een voor die tijd geweldige ervaring. We hebben het archief van de padvindersgroep Jan van Schaffelaar jaren geleden al ontvangen, ook van andere scoutinggroepen in het dorp hebben we tijdens onze zoektocht naar meer informatie spullen ontvangen. In volgende publicaties zullen we hier meer over schrijven.

De beperkingen in verband met de corona zijn dan wel opgeheven, het sluimert nog steeds door, ook al is het niet meer zo heftig, daarom hebben we als bestuur besloten om de activiteiten in september weer op te starten.

Toch nog weer even over Havesbos. De Rechtbank Gelderland en de Raad van State hebben hun zegje gedaan en voor een uitspraak alles terugverwezen naar de Provincie Gelderland die nu een uitspraak moet doen in het kader van WnB, Wet Natuurbescherming. Het realiseren van het zonnepark leidt tot opzettelijke beschadiging of vernieling van de vaste voortplantings- of rustplaatsen van de das. Ook is het gebied Havesbos afgelopen jaar aangemerkt als ecologische verbindingszone van het Natuurnetwerk Nederland. De vergunningsaanvraag is in mei 2021 ingediend, er is nog steeds geen besluit genomen.

Dit jaar herdenken we de 'geboorte van Nederland' 450 jaar geleden. De Achterhoek is er toen zeer slecht mee weggekomen. Er zijn en komen vele artikelen hierover in de diverse media en publicaties.
Veel leesplezier!

Enkele memoires uit het leven van Johannes Herman Helmink †

Bernard Dorrestijn

Het ouderlijk gezin bestond uit vader, moeder en vijf kinderen. Ik had twee oudere broers, Dick en Gerrit, en twee jongere zusters: Martha en Lena. Ik ben geboren op 30 november 1921, mijn roepnaam is Johannes.
Mijn ouders hadden een kruidenierswinkel in de hoofdstraat van het dorp Silvolde en mijn vader was tevens een zeer vakkundig zadelmaker. Als jonge man was hij voor zijn huwelijk met Hendrika Anna Barink, op zijn fietsje naar het Duitse dorp Hamminkeln vertrokken en had aldaar dit vak geleerd. Hij was bijzonder handig en beheerste dit vak uitstekend. Dikwijls heeft hij ons verteld, dat hij eenmaal meer dan een jaar gewerkt heeft aan het maken van het tuig voor een zes-paarden aanspan. Bijzonder knap vonden wij als kinderen dit allemaal.

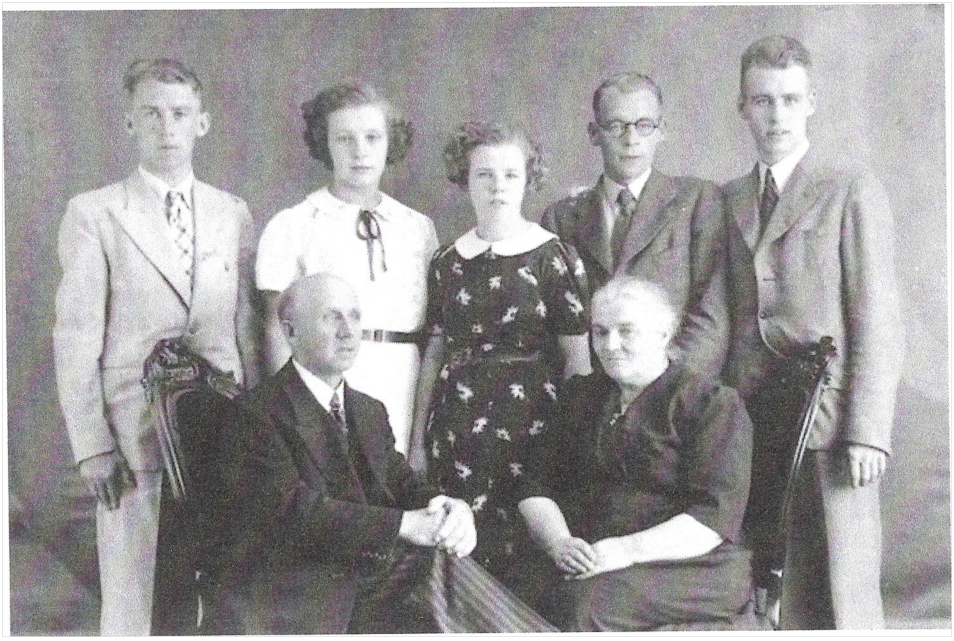

Groepsfoto. Johan Herman Helmink en Hendrika Anna Barink.
Staand v.l.n.r.: Dick, Martha, Lena, Gerrit en Johannes.

Het gezin Helmink was bijzonder actief in het kerkelijk- en verenigingsleven. Een echt Calvinistisch gezin zou ik het willen noemen. Mijn vader speelde thuis orgel op een harmonium en ging over tot aankoop van een piano. Thuis werd er dan ook veel gemusiceerd en gezongen. Mijn broer Dick heeft jarenlang pianoles gehad en kon dan ook voortreffelijk op dit instrument spelen. Zelf heb ik ook enkele jaren orgelles en later pianoles gehad van de organist Sjoerd Mook, te Aalten. Een uitblinker was ik bepaald niet. Te weinig muzikaal talent om een redelijk niveau in de muziek te bereiken. Helaas!
Voorts was mijn vader organist van de Protestantse kerk (destijds Nederlands Hervormd). Hij heeft deze functie meer dan 30 jaren vervuld. Hierin opgevolgd door mijn broer Dick, die ongeveer 35 jaar deze functie heeft waargenomen. Ik ging er dan ook altijd nog een beetje trots op dat er meer dan 65 jaren een "Helmink" iedere zondag onafgebroken op de orgelbank in dit monumentale kerkje heeft gezeten om de gemeentezang te begeleiden.
Mijn vader en mijn beide zusters konden bijzonder goed zingen. Helaas bestond niet de mogelijkheid om echt zangles te nemen. Mijn vader heeft meerdere malen solo gezongen op de uitvoeringen van de Chr. Zangvereniging "Looft den Heer" te Silvolde. Voorts is hij gedurende vele jaren voorzitter geweest van deze vereniging.

Mijn zuster Martha heeft, toen ze in Arnhem kwam te werken en te wonen, meer dan 28 jaar gezongen in de Oratoriumvereniging "Toonkunst". Vrijwel alle grote oratoriumwerken, zoals de Matthäuspassion van Johann Sebastiaan Bach, de Messias van G.F.Händel, die Schöpfung van Haydn en andere grote koorwerken heeft zij met dit koor uitgevoerd.
Heel plezierige herinneringen heb ik aan het feit dat de koorleden altijd voor plaatskaarten en gereserveerde plaatsen voor de uitvoeringen in Musis Sacrum in Arnhem konden zorgen. Aan mijn zuster heb ik het dan ook te danken dat ik een grote voorliefde voor de oratoriummuziek heb gekregen. Zeer in het bijzonder de Messias van Händel wordt regelmatig door mij beluisterd. En dan in de Lijdenstijd natuurlijk de Matthäus- of Johannespassion. Van alle muziekinstrumenten heeft een op vakkundige wijze bespeeld kerkorgel steeds mijn voorkeur gehad. Ik vind dit een "Koninklijk" instrument!

Als kind was ik altijd diep onder de indruk van de wijze waarop mijn vader op een bijzonder boeiende wijze kon vertellen. Mijn vader is namelijk meer dan dertig jaar leider van de zondagsschool geweest en werd hierin eveneens opgevolgd door mijn broer en mijn zusters Martha en Lena. Ik herinner mij nog als de dag van gisteren de vertellingen die mijn vader deed op het Kerstfeest van de zondagsschool. De Kerstverhalen van W.G. van der Hulst, zoals het "Brandende kerstboompje" en andere. Wij als kinderen hingen als het ware aan zijn lippen!
Mijn vader was overigens vrij streng door te menen ons veel parate kennis te moeten meegeven. Op de zondagsschool moesten we iedere zondag een psalm- of een gezangvers uit het kerkboek opzeggen. Voorts moesten wij voor Kerst het bijbelgedeelte uit Lucas 2, de verzen 1 tot en met 20 op kunnen zeggen, alsmede tekstgedeelten uit het boek Jesaja. Wij als kinderen hadden hier voorwaar niet altijd zin in, maar op latere leeftijd heb ik deze ons bijgebrachte kennis bijzonder weten te waarderen.
Mijn moeder was een veel bescheidener persoon. Trad niet zo op de voorgrond en had de handen vol aan het prima op orde houden van haar gezin. Mijn moeder was een lieve moeder. Had alles voor ons over en stond altijd voor ons klaar. Moeder besteedde veel aandacht aan het op smakelijke wijze bereiden van de maaltijden. Zij kon echt lekker koken. En wanneer wij als kinderen de opmerking maakten dat wij het eten niet lekker vonden en het niet lustten, dan maakte zij steeds de opmerking "Kinder, i'j doet t'r kwaod an". Thuis werd er namelijk dialect gesproken; echt het Achterhoeks dialect. Prachtig en bovendien jammer dat het gebruik van deze streektaal zo op de achtergrond is geraakt.

In het dorp Silvolde waren meer dan 90% van de inwoners lid van de R.K.kerk. In de hoofdstraat, waarin wij woonden, waren slechts enkele protestantse gezinnen. Dit had uiteraard tot gevolg dat onze vrienden ook vrijwel allemaal lid waren van het R.K. kerkgenootschap. En dit heeft nimmer problemen voor ons opgeleverd. Wij hebben het echt fijn gehad in onze jeugd.
Wanneer er een jonge man als R.K.geestelijke was afgestudeerd, dan stond ook ik vooraan in de rij om deze bijzonder feestelijke intocht te bekijken. Echt indruk heeft dit steeds op mij gemaakt. Ik herinner mij nog dat de vele honderden parochianen, die zich rond het kerkgebouw hadden

verzameld op een gegeven moment knielden. Voor mij was dat een vreemd gebeuren, met het gevolg dat ik alleen rechtop stond te midden van deze menigte mensen.

< Ereboog

Onze overbuurman was de pastoor: Pastoor Ahsmann. Wanneer het 's avonds mooi weer was, zaten wij met onze ouders vaak voor het huis en kwam hij meerdere malen naar ons toe voor een gesprekje.

Wij vonden dit steeds een gezellige ontmoeting. De pastoor nodigde ons uit om zijn schitterende kerkgebouw te komen bezichtigen. Het was een waar genot om uitleg over alle dingen in dit nieuwe gebouw, met meer van 1000 zitplaatsen, te krijgen. Nooit vergeet ik de door hem gegeven uitleg van een in deze kerk hangende beeltenis van de "Bedrukte Moeder Gods van Varsseveld". Een beeld in het verleden verwijderd uit de kerk in Varsseveld en gevonden op een bouwland in de omgeving van dit dorp. Het beeld vertoonde een sombere uitdrukking van Maria en heeft zodoende deze naam gekregen. Maar ik vergeet nooit de opmerking die de pastoor dan tegen ons maakte, namelijk: "Denken jullie er maar aan, het is geen evangelie, maar

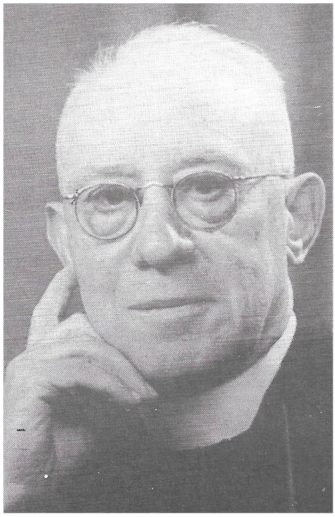

< Pastoor W.E.A. Ahsmann 1878-1955

een legende". Bij herhaling maakte hij dan deze opmerking tegen ons.

Het genadebeeld 'De bedrukte moeder Gods van Varsseveld'. Deze sculptuur staat in de parochiekerk van Silvolde.

Actief waren wij als kinderen in de straat. Wij hadden een eigen voetbalvereniging opgericht. Ik weet nog dat mijn broer Gerrit "voorzitter" was van deze club. De club had ook een naam, te weten: Neerlandia. Ons zakgeld (2 cent per week) werd door ons allen in de kas van de vereniging gedaan en wanneer er voldoende geld was verzameld kochten wij in de speelgoedzaak van Harmelink een voetbal. Deze bal was van rubber gemaakt en had uiteraard geen lang bestaan. Wij voetbalden veelal op het dorpspleintje, dit tot groot ongenoegen van de veldwachter Roozen. Deze openbare ambtenaar begon dit zo te vervelen, dat hij overging tot het maken van een proces verbaal voor het "voetballen met een elastieken bal op den openbaren weg", aldus de inhoud van het verbaal. Mijn broer, de aanvoerder van het stel "ondeugende kornuiten", werd geverbaliseerd en mijn vader moest met zijn zoontje verschijnen voor de kantonrechter in Terborg. Gelukkig had de kantonrechter geen zwaardere straf dan een berisping. Deze persoon had er dus begrip voor dat er ten enen male geen andere gelegenheid was voor de jeugd om te kunnen spelen en voetballen. Later werd over deze gebeurtenis dikwijls gelachen, maar de schrik voor de bewuste veldwachter zat er bij ons toch echt wel in!

Nog zo'n leuk verhaal, dat ik toch niet onvermeld wil laten.
Rondom de pastorie van dominee Boersma lag een bijzonder grote tuin waarin een groot aantal vruchtbomen stond. Wij als jongens konden het niet nalaten de vele onder deze bomen liggende appels en peren te gaan "jatten", zoals dat in onze spreektaal werd genoemd. Op een keer werden wij betrapt en dit werd ons als een ernstige handeling aangerekend. En natuurlijk hadden de "Jongens van Helmink" zich hieraan schuldig ge-

maakt, aldus de bewering van de dominee. Wij moesten met ons drieën naar de pastorie komen om onze excuses aan te bieden. De dominee was zeer ernstig! Wij mochten niet naar huis voor wij het tweede vers van Psalm 130, "Zo Gij in 't recht wilt treden, o Heer, en gadeslaan. Onz' ongerechtigheden, ach, wie zal dan bestaan?" konden opzeggen. Ik was de gelukkige, aangezien ik dit vers pas op school geleerd had en het direct uit mijn hoofd kon oplepelen. Ik mocht dus direct naar huis. Overigens drong het op dat moment helemaal niet tot mij door welke ongerechtigheden ik had begaan. Met mandenvol lagen de appels en peren immers onder de bomen te rotten...

Een kiekje vanuit de N.H. kerktoren richting de pastorie, 1930.
Op de voorgrond Huize Elim, een geschenk van dominee C.van Dis aan de hervormde gemeente, circa 1899. Daarachter de pastorie, met rechts de moestuin en het pastorieland.

Overigens heb ik prachtige herinneringen aan deze predikant, die dikwijls bij mijn ouders op bezoek kwam, mede zeker door het feit dat mijn vader het orgel bespeelde in de kerk en de dominee de liturgie kwam doorspreken. Dominee Boersma was echt een eerbiedwaardig predikant. Het feit deed zich destijds namelijk voor dat een predikant niet met emeritaat ging op de leeftijd van 65 jaar. Dominee Boersma bleef doorwerken - voor zo-

ver ik mij dit herinneren kan - tot zijn 75ste jaar.
‘s Zondags moesten wij als kinderen dus luisteren naar de preek van deze dominee op leeftijd. Kindernevendiensten bestonden er natuurlijk nog niet; de zondagsschool op zondagmiddag nam deze plaats in.

Ja, die dominee Boersma! Bij herhaling komen er herinneringen in mij op, die toch ook het vermelden waard zijn en achteraf bekeken steeds een diepe indruk op mij hebben gemaakt.
Het geval deed zich in vroegere jaren voor, dat het traktement van een predikant nu niet bepaald om te juichen was. Mij is wel eens verteld, dat een predikant er in het verleden vee op na hield, bijvoorbeeld een varken om te laten slachten. In de jaren van dominee Boersma was dit niet meer het geval, hoewel de ruimte in het achterhuis van zijn oude pastorie hier wel de gelegenheid voor bood. Vee had de dominee niet, maar hij hield er wel enkele kippen op na.

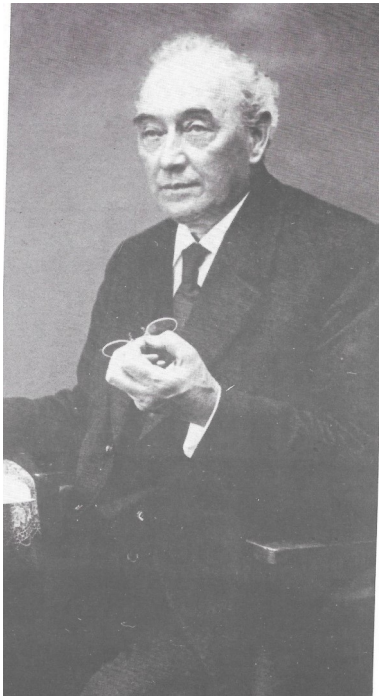

Waarom vertel ik dit verhaal? Het deed zich namelijk bij herhaling voor, dat op zondagmorgen, wanneer de dominee in de kerk zijn preek hield, er mensen de gelegenheid te baat namen, deze kippen te stelen. Het was economisch een bar slechte tijd voor veel mensen die werkloos waren geworden en zodoende een kip wel konden gebruiken voor de slacht.
Enkele mensen die dit hoorden begonnen er bij de dominee op aan te dringen hiervan aangifte te doen bij de politie. Dominee gaf aan dit voorstel geen gehoor. "Nee, niet doen, de mensen die dit gedaan hebben zullen het vast en zeker uit een absolute noodzaak en in armoede gedaan hebben...". Wat een pastor, die dominee Boersma!

Dominee Boersma

Het zijn toch niet allemaal leuke herinneringen, die ik aan m'n jeugd heb overgehouden. Het navolgende heeft zich namelijk in mijn jonge jaren

voor gedaan, waaraan ik nog dikwijls terug moet denken. Het geval deed zich voor dat in het dorp Silvolde een zeer actieve voetbalvereniging bestond, genaamd S.V.V. (Silvoldse Voetbal Vereniging). Het was een goed georganiseerde vereniging. Men beschikte over een prachtig voetbalveld aan de Munstermanstraat. Er was zelfs een tribune aanwezig, een accommodatie waarover weinig verenigingen in de omtrek de beschikking hadden. S.V.V. speelde in de 3e klasse van de KNVB (Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond). Vrijwel alle inwoners van het dorp Silvolde leefden mee met de prestaties van deze club. Deze sport werd destijds alleen op zondag beoefend. Ik kan mij herinneren, dat dikwijls meer dan 1000 mensen de competitiewedstrijden bezochten, wanneer er een spannende wedstrijd was te verwachten.
Omstreeks de jaren 1930 begon deze vereniging belangstelling te krijgen voor het zaterdagmiddagvoetbal voor de junioren. Zelf was ik een groot liefhebber van de voetbalsport en voor mijn leeftijd kon ik naar mijn mening een fiks partijtje voetballen. Mijn grote verlangen was dan ook om mee te kunnen spelen bij de opgerichte zaterdagmiddagafdeling. Ik trok de stoute schoenen aan en ging aan de voorzitter, de heer Th. Rensen, en de secretaris Jan Breukelaar vragen om mee te mogen spelen in de vereniging op zaterdagmiddag. Hier kon men mij niet direct een antwoord op geven (moest namelijk eerst in het bestuur besproken worden). Toen ik na verloop van enkele weken op mijn vraag nog geen reactie had ontvangen, ben ik opnieuw naar genoemde bestuursleden gegaan met dezelfde vraag. Een diepe teleurstelling stond mij te wachten. Ik werd namelijk niet toegelaten om de reden dat ze dan "later niets aan mij hadden". Mijn ouders waren er namelijk principieel absoluut op tegen, dat wij op zondag in een vereniging meededen om de voetbalsport te beoefenen. De jongens van "den fienen Helmink" konden ze dan ook niet gebruiken. Daar hadden ze later toch niets aan!
Niet te geloven hoe teleurgesteld ik was door dit voorval. Het hele gebeuren heeft destijds zo'n diepe indruk op mij gemaakt, dat ik dit tot op de dag van vandaag nog steeds bij mij draag en dikwijls in mijn herinnering terugkeert. Hieraan terugdenkend heb ik geleerd voorzichtig om te gaan met kinderen en jonge mensen; zorg dat je ze niet beschadigt en laat ze in hun waarde.

Misschien is het bovenstaande voorval in mijn verdere leven dan wel een lering voor mij geweest. Laat ik de positieve kant hiervan dan ook maar eens proberen te bekijken en verder: genoeg hierover. Het zij zo!

Woning en winkel Helmink, thans Ulftseweg 8, naast groentewinkel Van Aalten. In de 19de eeuw woonden hier achtereenvolgens de families Jansen-ten Brinke, Lindeboom-Clossets(?), Felderhoff-Mordant en Luimes-Felderhoff. Laatstgenoemden vestigden er rond 1880 een winkel in koloniale waren. In 1885 maakte dienstbode Hendrika Anna Barink er haar opwachting. En zij treedt in 1916 in het huwelijk met Johan Herman Helmink uit Gaanderen. Zij zetten dan het kruideniersbedrijf voort.

't Pötjen stroop van de winkel van Helmink

Bennad van de Weikamp

Wi-j wazzen vrogger b-j ons thuus wat de winkelwaren betreft bi-j Joseph Bongers, Wunderink en Helmink in Sillevold. In 't midden van de waek schreef mien moe:der in 't winkelbuuksken van dun winkelier den an de

beurt was, de gewenste winkelwaren op, waornao dun goeien man dat buuksken ophiel, en de bestelling nao un paor dagen bi-j ons afleveren. Un tamelek tiedrovend bedrief, maor zo ging dat in die tied...
Erges in de zommer van 1941 - ik was toe zo'n vier jaor - kump mien moe:der tut de ontdekking dat ze vergaeten het um un pötjen stroop in Helminks winkelbuuksken op te schrieven... 't Is 's middags um un uur of zes en ze kump op 't idee um mien met un briefken betreffende de naobestelling van dat pötjen stroop naor Helmink te sturen... I-j zólt dat misschien totaal onverantwoord van mien moe:der vinnen, um zo'n klein kaerltjen helemaol alleen van den Lechtenbarg naor Zillevold te sturen, maor dat beheuren in die jaoren warschienlek nog tut de gewoonste zaken van de wereld... Ok van dun oorlog vernommen wi-j toe nog niet zo völ... Ik wet niet meer of ik an de kant van de tremrails naor Sillevold gelopen bun of an de kant Veenhuzen en Lubbers.

Bi-j Helmink angekommen leveren ik mien briefken af ..., maor in plaats dat ze 't daor bi-j lieten ..., staoken ze dun groten laepel in dun stroopton en vullen ze zo'n kartonnen pötjen vol met stroop ... en daornao ging d'r un kartonnen dekkeltjen op...
Ik zag ut gebeuren en betwiefelen nog of dat moe:ders bedoeling wel was... En ze gavven mien 't pötjen in de hande ... In 't deuregat naor de woonkamer verscheen nog un jongeman, warschienlek Johannes, en den zei nog: "Dat is toch niks weerd zo!", maor ik durven niks te zeggen, en vertrok met 't pötjen op huus an...
Was dat pötjen now maor van blik gewest, dan was 't warschienlek nog wel goed gegaon, maor 't was joh van karton... Ik hiel 't goed met beide hande vas, en vas veur de boek ..., want 't moch mien toch niet gebeuren dat 't mien op de grond zol vallen! Maor wat zodoende wel gebeuren, dat was dat 't potjen un ovalen vorm an ging nemmen ... en dat 't gaele vocht aover de rand begon te streumen... Misschien he'k toe 't pötjen wat laeger umkneld, maor 't kwaod was al geschied...
Beheurlek onder de stroop kwam ik weer op de Weikamp an ..., waor ik liefdevol deur mien moe:der wier ontvangen ..., dat wel! Zie verontschuldigen zich in alle toonaarden... Zo in de geest van: "Maor dat was toch nie:t de bedoe:ling"! Maor misschien had ze 't eiges ok niet arg dudelek op 't briefken gezet...

De openbare lagere school van meester Arnold Hoitink

Bas Boerakker

Als gevorderde veertiger heb ik nog (net) de oude schoolgebouwen in Silvolde meegemaakt. Ik herinner mij nog vaag de optocht die werd georganiseerd ter gelegenheid van het 90-jarig jubileum van de openbare lagere school in de Schoolstraat. Twee jaar later zette ik mijn eerste voetstappen in die indrukwekkend hoge meisjesschool met de grote ramen en het gietijzeren hekwerk om de speelplaats. Voor de gymnastieklessen moesten we de eerste maanden nog naar de Heilig Hartschool totdat de nieuwe gymzaal bij De Plakkenberg klaar was. Er was van alles mis met deze oude jongensschool, maar ik vond het trappenhuis, de granieten vloeren in de gang en de kenmerkende mozaïektegels op de muren prachtig. Ondanks alle ongemakken ademden deze gebouwen nog de sfeer van een ouderwetse dorpsschool. Gelukkig hebben we de foto's nog…

Silvolde kent een rijke traditie op het gebied van onderwijs. De eerste schoolmeester maakte omstreeks 1637 zijn opwachting in ons dorp. In pedagogisch opzicht mag betwijfeld worden of deze meneer daarvoor de aangewezen persoon was, want 'Allart Davidts, scholmeister tott Silvolden' werd veroordeeld omdat hij 'den huysfr. van Jan Buszboom den arm mitt een stock blundt und blauw' geslagen had. Vanaf 1674 is het ambt van schoolmeester/koster twee eeuwen in handen geweest van de families Noij, Graal en Hoitink die als een soort dynastie hun voorname positie in de familie wisten te houden. Aanvankelijk werd er in Silvolde lesgegeven 'onder de toren' van de oude Mauritiuskerk. Kort na 1707 kreeg Silvolde een eigen 'schoolhuys' in de directe nabijheid van de kerk. Na jaren mopperen, slaagde schoolmeester Noij er in om de middelen bij elkaar te krijgen voor de inrichting van een oud bijgebouwtje als schoollokaal en een knekelhuisje op het kerkhof rondom de oude Mauritiuskerk. Stel je niet te veel voor bij de inrichting van het schoolhuys, vaak voldeed een eenvoudige donkere schuur die in de winter werd verwarmd met een open vuur.
In de 17^{e} en 18^{e} eeuw werd er hoofdelijk onderwijs gegeven; iedereen kreeg van de schoolmeester een opdracht die later aan de lessenaar werd

nagekeken of overhoord. Jongens en meisjes van verschillende leeftijden zaten in het schoollokaal door elkaar op banken, krukjes of zelfs op de grond. De oudere kinderen hielpen vaak de kleintjes, dus in zekere zin had deze vorm van onderwijs ook moderne elementen. De kinderen leerden de beginselen van het lezen en schrijven en kregen godsdienstonderricht. Er waren ABC-plankjes beschikbaar en schrijven werd geleerd met behulp van een griffel, lei en ganzenveer. Veel onderwijzers van eenvoudige dorpsscholen konden zelf amper lezen en schrijven. Vaak was het voldoende als de leerlingen de tien geboden of belangrijke bijbelteksten konden reproduceren. Bij de schrijfles was het kunnen 'kalligraferen' van sierlijke letters belangrijker dan spelling of grammatica. Rekenles was geen vanzelfsprekendheid en je moest er apart voor betalen indien het werd aangeboden. Voor deugnieten kende de schoolmeester weinig mededogen, een tik op de handen of een pak rammel waren gangbare straffen. Ook werd er veelvuldig gebruik gemaakt van het ezels- en schandbord. Het onderwijs was in de Noordelijke Nederlanden sinds de reformatie in handen van de Nederlands Hervormde kerk (voor 1816 bekend als Nederduitse Gereformeerde kerk). Om (ruim) in het onderhoud te kunnen voorzien had de meester, naast het lesgeven, een uitgebreid takenpakket met meerdere lucratieve bijbaantjes zoals koster, klokkenluider, grafdelver en voorzanger in de kerk.

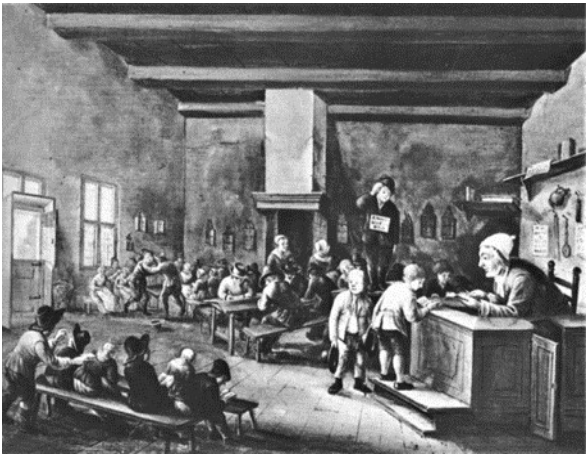

< Deze prent geeft een aardig beeld van een dorpsschool rond pakweg 1700

Omstreeks 1775 werd door de Nederlands Hervormde kerk in Silvolde een ander schoolgebouw aangekocht. Waarschijnlijk was ook deze ruimte een oud gebouwtje dat provisorisch geschikt is gemaakt als leslokaal, want in 1782 moest de voorgevel alweer vervangen worden. Het schoolgebouw, dat ongeveer op de plek heeft gestaan van het achterste deel van Brasserie Bij Ons, heeft tot 1839 dienst gedaan als dorpsschool.

In 1832 kreeg Silvolde een nieuwe schoolmeester in de persoon van Arnold Hoitink. Hoitink, die in 1807 in Winterswijk is geboren, had al sinds 1826 enige ervaring opgedaan als (hulp)onderwijzer in Sinderen. Hij was goed bevriend met zijn collega schoolmeesters Kobes uit Sinderen, Nijland uit Varsseveld en Avenarius uit Lintelo. Waarschijnlijk speelden bepaalde plaatselijke gewoonten en/of familiebelangen een rol bij zijn aanstelling als onderwijzer in Silvolde want in 1834 trouwde hij, geheel in lijn met de traditie, met de dochter van de oude schoolmeester Jan Noij. Hij nam daarna ook de betaalde nevenactiviteiten voor de Nederlands Hervormde kerk van Noij over. De familie Hoitink woonde aanvankelijk tegenover de school op de plaats waar nu de RK pastorie staat. Later zijn ze verhuisd naar de onderwijzerswoning die stond op de plaats waar nu de ingang van het Creatieplein is, op de huidige Markt. Hoitink is al vroeg weduwnaar geworden. Zijn eerste vrouw Wilhelmina Francina Noij overlijdt in 1844 na een slepende ziekte. Hij hertrouwde nog hetzelfde jaar met de dochter van zijn collega Nijland uit Varsseveld. Nog geen jaar later stierf zij, waarschijnlijk na complicaties in het kraambed. In 1848 werd meester Hoitink voor de derde keer in de echt verbonden, nu was Everdina Duitshof zijn bruid. Zijn collega Kobes uit Sinderen was getrouwd met haar zus.

Inmiddels was er wel het nodige veranderd in het onderwijs. Sinds de Franse Tijd zien we dat de organisatie en bewaking van de kwaliteit van het onderwijs steeds meer een overheidsaangelegenheid is geworden. Ook in Silvolde zien we dat de Nederlands Hervormde kerk niet langer alleen verantwoordelijk is voor het reilen en zeilen op de plaatselijke dorpsschool.

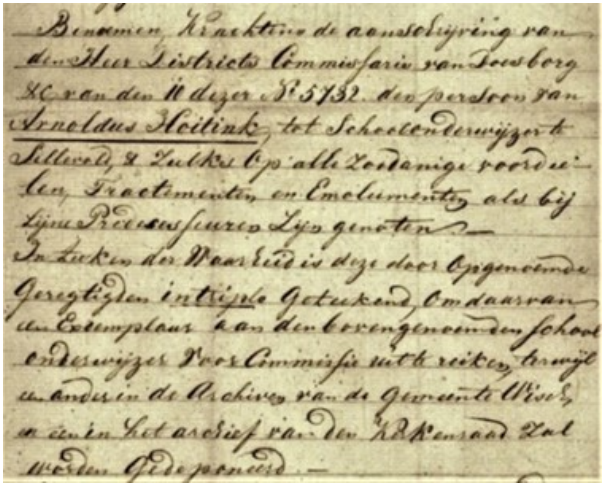
Benoemen Kraechtens de aanschrijving van den Heer Districts Commissaris van Doesburg HC van den 11 dezer N° 5732 den persoon van Arnoldus Hoitink tot Schoolonderwijzer te Silvolde & zulkes op alle zodanige voordeelen, Tractementen en Emolumenten als bij zijne Predecessoren zijn genoten.
In Zuiken der Waarheid is deze door Opgemelde Gezegtsliden intiepe Getekend, Om daarvan een Exemplaar aan den bovengenoemden schoolonderwijzer Voor Commissie uit te reiken, terwijl een andere in de Archiven van de Gemeente Wisch en een in het archief van den KRkenraad zal worden Gedeponeerd.

Fragment van de aanstelling van Arnold Hoitink als onderwijzer in 1832 te Silvolde

In plaats daarvan gaat de gemeente Wisch zich in toenemende mate bemoeien met het onderwijs, de huisvesting en de centrale wet- en regelgeving.

Het traditionele hoofdelijk onderwijs was in de 19e eeuw passé. In de jaren dat de kinderen op de 'Nederduitsche laege school' zaten leerden ze te weinig. Klassikaal onderwijs bood meer structuur en houvast voor de steeds grotere groep leerlingen die bediend moest worden. De vorderingen van de kinderen werden nauwkeurig bijgehouden en wie niet slaagde voor de examens 'bleef zitten' in dezelfde rij met de jongere kinderen die wel 'overgingen'. Met inachtneming van lokale omstandigheden werden er schooltijden vastgesteld. Jongelui die op het land niet gemist konden worden, kregen in piekperiodes vrijaf. Ook voor de schoolmeesters, die zelf nauwelijks onderwijs hadden genoten, kwamen er hogere eisen. Wie les wilde geven had minimaal een 'akte in de vierde rang' nodig. Later kon men zich nog verder specialiseren in de derde, de tweede en de eerste rang op de pas opgerichte kweekscholen. Meester Hoitink was in het bezit van een akte in de derde rang. Een schoolmeester had het niet gemakkelijk. Pas wanneer een school meer dan 70 leerlingen telde, was er een mogelijkheid om een hulponderwijzer aan te stellen.

In de sfeer van het verlichtingsdenken werd er gestreefd naar een systeem van openbaar onderwijs waarbij er veel aandacht was voor de zedenkundige opvoeding. Vooral het verschil tussen 'goed' en 'kwaad' moest bij de jeugd worden ingeprent. Rolmodellen als Brave Hendrik leerden de kinderen dat gehoorzaamheid, vlijt en godvruchtig gedrag uiteindelijk altijd beloond zou worden. Ook in facilitair opzicht veranderde er veel op school. Goede schrijftafels en banken, een kachel met een schoorsteenpijp, hoge ramen waarvan de bovenlichten geopend konden worden en een houten

Een schoollokaal zoals dit rond 1840 werd gebouwd

vloer in het klaslokaal in plaats van een koude stenen vloer waren belangrijke bouwkundige verbeteringen die van hogerhand werden voorgeschreven.

Voor de ontwikkeling van het onderwijs in Silvolde is 1838 een belangrijk markeringspunt geweest. In dit jaar stonden de kerkvoogden en notabelen van de Nederlands Hervormde kerk de oude dorpsschool af aan de gemeente Wisch. Vanaf dit moment kunnen we spreken van openbaar onderwijs in Silvolde. Het oude schoolgebouw verkeerde in een slechte bouwkundige staat. Bovendien was het veel te klein voor het groeiende aantal leerlingen. De kerk kon het zich financieel niet veroorloven om het bestaande gebouw uit te breiden en te verbouwen. De school werd afgebroken en op ongeveer dezelfde plaats liet de gemeente Wisch in 1839 een fonkelnieuwe school bouwen die ongeveer twee keer zo groot was en voldeed aan de eisen die de overheid stelde. Hiervoor werd een klein deel van het oude kerkhof aan de noordwestzijde van de Nederlands Hervormde kerk geruimd. Sinds 1829 was het al verboden om de overledenen in en om de kerk te laten begraven. Zodoende kwam er een nieuwe begraafplaats ‘buiten’ het dorp aan de huidige Terborgseweg. Het nieuwe schoolgebouw werd ‘vastgeplakt’ aan het pand waar tegenwoordig Brasserie Bij Ons is gevestigd.

Foto genomen in 1965 t.g.v. 100 jaar zondagsschool

Op deze plaats werd in 1839 de nieuwe openbare school gebouwd

AANBESTEDING.

Het GEMEENTE-BESTUUR van *Wisch*, zal op Woensdag den 12den Junij 1839, des voormiddags ten tien ure, op het Gemeente-Huis te *Terborg*, in het openbaar aan den minstaannemende aanbesteden:

Het bouwen van twee nieuwe SCHOOL-LOCALEN, als: een in het Dorp Varsseveld *en een in het Dorp* Sillevolde, *met de leverancie der daartoe benoodigde Materialen.*

Waarvan de Voorwaarden en het Bestek van af den 2den Junij 1839, ter lezing zullen liggen te *Varsseveld*, ten huize van *A. GRUTTERINK*, en te *Sillevolde*, bij *H. J. PIERIK.*

De Burgemeester van Wisch,
W. B. AALBERS.

Aanbesteding voor een nieuwe school, Provinciale Geldersche en Nijmeegsche Courant, 1 juni 1839

De nieuwe openbare lagere school van Silvolde heeft dienst gedaan van 1839 tot en met 1888. Helaas hebben we er geen foto's van… Het gebouw is gesloopt vlak voordat de fotografie zijn intrede deed in Silvolde rond 1890. Op de oudste foto's van Silvolde zien we nog wel een multifunctioneel huisje dat gebruikt werd als berging voor de brandspuit en gevangenis. Onder de overkapping werd de plaatselijke botermarkt gehouden. Op zoek naar meer informatie over de openbare lagere school van meester Arnold Hoitink, meldde ik mij afgelopen zomer bij het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers. Tot mijn stomme verbazing hoorde ik dat een medewerker een aantal dagen daarvoor bij toeval de oude bouwtekeningen van de 19e eeuwse scholen in Silvolde en Varsseveld had ontdekt in een bundel met allerlei gemeentelijke akten! Vervolgens kwamen deze prachtige bouwtekeningen op tafel van twee schoollokalen met een prachtige neoklassieke entree, compleet met een ontwerp voor de inrichting van de schoolbanken. Iedere centimeter werd benut. De aannemer was er in geslaagd om de kosten binnen de perken te houden, want voor het luttele bedrag van fl. 3995,- stond er een nieuwe school in Silvolde (zie afbeelding op de achterzijde van dit Bulletin). Daar kunnen de ontwerpers en bouwers van Almende Laudis nog wat van leren!

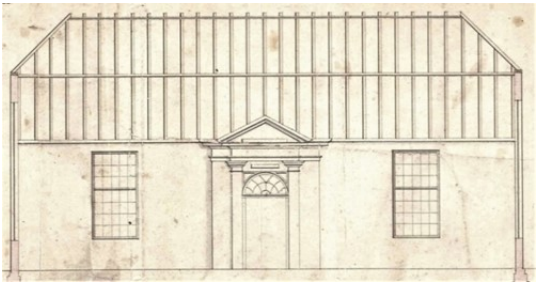

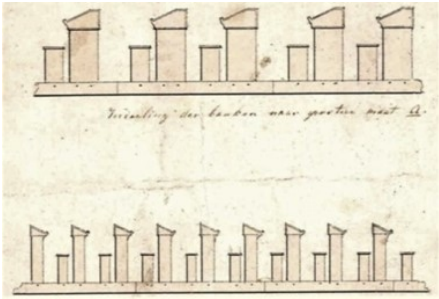

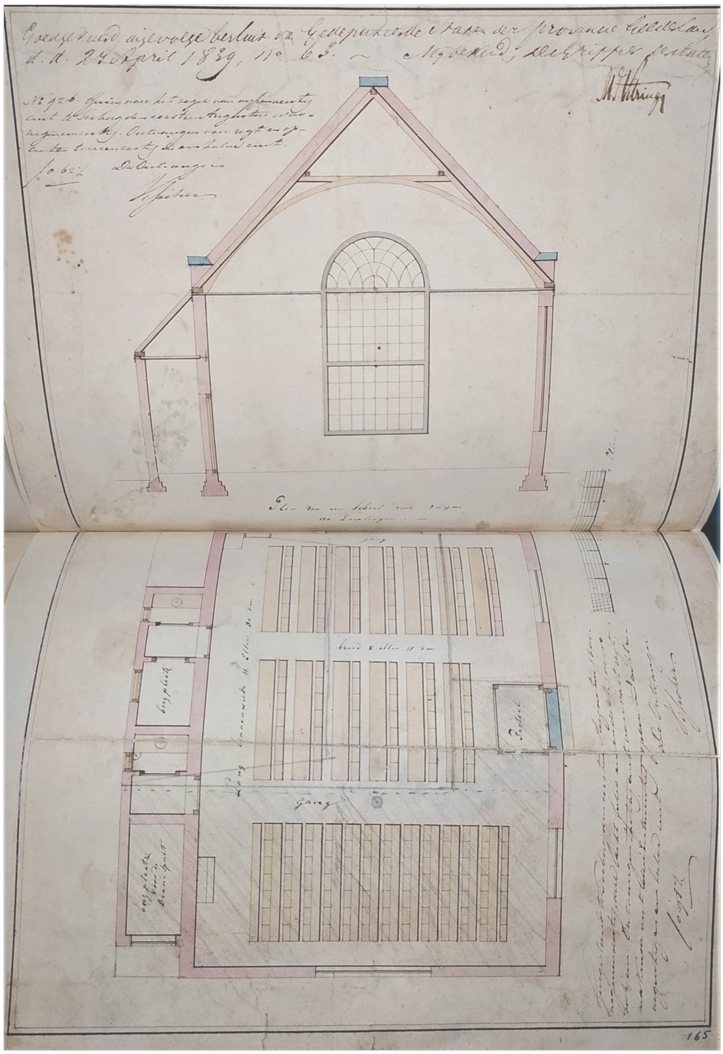

Als we inzoomen op de plattegrond van het schoollokaal dan zien we vanaf het inpandige portaal aan de linkerzijde een rij schoolbanken met 91 zitplaatsen voor de allerkleinsten. In het midden en aan de rechterzijde van het lokaal was er plaats voor eveneens 91 grote kinderen. De entree van de school kwam uit op het pleintje voor groenteboer Van Aalten. De achterkant van het gebouw stond haaks op het tegenwoordige pand van Brasserie Bij Ons.

Opvallend is de ruimte links achterin die bedoeld was als bergplaats voor de brandspuit. Links en rechts van de centrale bergplaats zien we twee hokjes met een bank en een rond gat in het midden die als 'gemak' hebben gediend. Bij de sloop van de school in 1888 hebben ze waarschijnlijk het achterste stuk van de school laten staan voor de stalling van de brandspuit. Mogelijk hebben ze van de bergplaats met de twee toiletten gevangeniscellen gemaakt. Het was vroeger niet ongebruikelijk om van het sloopafval een nieuw bouwsel samen te stellen. Het is goed mogelijk dat het multifunctionele gebouwtje dat enige tijd dienst heeft gedaan als berging voor de brandspuit, gevangenis en botermarkt op deze wijze is ontstaan.

Linksvoor: het brandweerhok, gevangenis en botermarkt als overblijfsel van de oude dorpsschool

In de tijd van meester Hoitink vonden er veel veranderingen plaats op school. Allereerst werd de ganzenveer vervangen door een metalen kroontjespen. Bij het leren schrijven kwam het steeds meer aan op het ontwikkelen van een duidelijk leesbaar handschrift dat vlot geschreven kon worden in plaats van het schoonschrijven. Bij het oefenen werd er nog wel driftig gebruik gemaakt van een griffel waarmee op een leitje geschreven kon worden. Voor de klas verschenen de eerste zwarte schoolborden. In het rekenonderwijs werd de inmiddels eeuwenoude methode (volgens) Bartjens als te moeilijk aangemerkt. Er verschenen nieuwe rekenboekjes waarin de nadruk kwam te liggen op meetkunde en hoofdrekenen. Leerlingen konden gebruik maken van hulpmiddelen als telramen, gewichten en wandkaarten met de in 1820 geïntroduceerde nieuwe decimale inhoudsmaten en gewichten. Volgens een legende zijn de telramen door terugtrekkende Franse soldaten vanuit Rusland in West-Europa terecht gekomen. Door de invoering van de schoolwet in 1857 werd het

vakkenpakket op de lagere school drastisch uitgebreid. Naast lezen, schrijven, taal en rekenen moest er vanaf dat moment ook aardrijkskunde, geschiedenis, kennis der natuur en zangles opgenomen worden in het lesprogramma.

Een hot issue was in deze tijd de ontwikkeling van het lees- en taalonderwijs. Directeur Prinsen van de kweekschool in Haarlem presenteerde in 1817 een geheel nieuwe spelmethode. Volgens de oude methode leerden de leerlingen bijvoorbeeld het woord boek als volgt spellen: bee oo ee kaa. De nieuwe methode ging uit van de klanken. De leerlingen leerden voortaan het woord boek spellen als: buh oe kk. Het zou nog jaren duren voordat alle onderwijzers deze methode onder de knie hadden. De schoolinspecteur hield de ontwikkelingen scherp in de gaten…

In 1843 maakte de hoofdinspecteur van het onderwijs in Nederland Wijnbeek een rondje langs de Achterhoekse scholen. Net als in de huidige tijd zal een dergelijk bezoek van de inspectie op school voor de nodige stress hebben gezorgd. De kritische verslagen van Wijnbeek zijn bewaard gebleven. Het geeft ons een leuk inkijkje hoe het destijds was gesteld met de kwaliteit van het onderwijs in de gemeente Wisch:

‘Te Varsseveld vond ik een nieuw, groot, doelmatig schoollokaal, doch hooggewelfd en dus met een bij het onderwijs zeer hinderlijken galm. De onderwijzer G. J. Nijland heeft de onderste klasse voor zijne taak genomen en leert daar nog ouderwetsch spellen. Doch de bovenste klasse vond ik in handen van eenen kundigen ondermeester, G. Eskes, gevormd in de uitmuntende school te Vorden. Hij heeft de getal- en vormleer, de taal- en redekundige ontleding ingevoerd en verhelpt dus het gebrekkig onderwijs der laagste klasse.’
‘Zuidwaarts van Varsseveld liggen Zinderen en Zilvolde. Zinderen, met een geschikt schoollokaal, dat tevens tot kerk voor de Hervormden dient, en met een allezins goeden onderwijzer G. W. Kobes, die nog de spelmethode, doch verkort, volgt, en naar eisch leert lezen, schrijven en rekenen, vooral uit het hoofd, alsmede de aardrijkskunde, uitgaande van de woonplaats.’
‘Zilvolde, in eene heuvelachtige, bevallige streek, met een vierkant hoog, gewelfd schoollokaal, waar de galm hinderlijk is. Hier staat het onderwijs

van A. Hoitink op een lageren trap. Het ouderwetsch spellen is er nog in gebruik. Westelijk van Zilvolde af ligt Terborg, het voornaamste dorp der gemeente Wisch, doch geenszins de voornaamste school. Het lokaal is wel vrij goed, doch de meubelen zijn in slechten staat; daaronder dubbelde tafels en losse banken zonder lessenaars. Geen stel maten en gewigten. Het onderwijs is, uitgenomen in het schrijven, zeer achterlijk. Ouderwetsch spellen, weinig verstandsontwikkeling, evenwel iets van taalkunde en van het uit het hoofd rekenen.'
Voor het predicaat 'excellente school' zou in 1843 ongetwijfeld de lagere school in IJzevoorde in aanmerking zijn gekomen. 'Te IJzervoorden is de beste school van het geheele district. Het lokaal is behoorlijk ingerigt. Het gelaat der leerlingen teekent helderheid van geest en vrolijkheid van gemoed. De onderwijzer H.J. Overbeek neemt geene hooge vlucht met zijne leerlingen. Hij wendt met oordeel de gewone hulpmiddelen der goede scholen aan tot vorming van verstand en hart, en alles op eene levendige uitlokkende wijze. Hij wordt geacht en bemind van allen. Verrukkelijk was, onder anderen, het liefelijk harmonisch gezang der schoolkinderen. En dit was mij des te welgevalliger, daar het schoolgezang in dit district in de meeste scholen op last van de pastoors afgeschaft is.'

Ondanks de matige beoordeling van de onderwijsinspecteur heeft meester Hoitink altijd goed de kost kunnen verdienen in Silvolde, waar hij tot de notabelen gerekend mocht worden. De kinderen betaalden voor lezen en schrijven wekelijks 5 cents aan de meester. De leerlingen die daarnaast ook nog rekenlessen volgden, waren met 10 cents iets duurder uit. Over het jaar 1858 geeft Arnoldus Hoitink de volgende inkomsten op:

fl. 140,-	Landstraktement onderwijzer openbaar onderwijs
fl. 50,-	Van de gemeente
fl. 220,-	Schoolgelden
fl. 128,-	Inkomsten koster
fl. 25,-	Inkomsten voorzanger
fl. 100,-	Inkomsten brievengaarder

Alles bij elkaar genomen verdiende meester Hoitink een jaarsalaris van fl. 663. Zijn taken als brievengaarder werden naarmate hij ouder werd overgenomen door zijn zoon Jan Gerhard Hoitink die daarnaast ook nog een

kruidenierswinkel had. De zoon van meester Hoitink hield kantoor in het pand dat we nu kennen als het achterste deel van het Creatieplein, waar vroeger de IFA supermarkt en het woonhuis van de familie Ten Have was. Jan Gerhard was vanaf ongeveer 1888 de telegraphist van Silvolde, bij hem kon je telegrammen versturen naar alle uithoeken op de wereld. Een decennium later werd hij de eerste telephonist in het dorp. Als een soort 'boodschappenjongen' was hij verantwoordelijk voor de verspreiding van alle binnengekomen berichten. De kruidenierswinkel werd nog decennialang gerund door de twee vrijgezelle dochters van Jan Gerhard Hoitink.

De woning en later ook de winkel van de familie Hoitink op de Markt in Silvolde

Vanaf 1856 kreeg meester Hoitink serieuze concurrentie van de katholieken die voornemens waren om een bewaarschool voor meisjes te beginnen. Gedurende de hele 19e eeuw voelden de katholieke inwoners, die in Silvolde in de meerderheid waren, zich achtergesteld door de protestantse elite die alle touwtjes stevig in handen had. De ambitieuze pastoor Bluemers was er veel aan gelegen om deze achterstand en achterstelling zo snel mogelijk weg te werken. En er kwamen mogelijkheden sinds de liberale grondwet in 1848 was ingevoerd. Omdat alleen het openbare on-

derwijs door de staat werd gesubsidieerd, moest Bluemers wel op zoek gaan naar eigen inkomsten om het bijzonder onderwijs mogelijk te maken. Op termijn wilde hij een pensionaat bouwen in de nabijheid van de kerk. Met de inkomsten daarvan moest het lukken om een katholieke school te beginnen. Voorlopig begon hij bescheiden. Bluemers kocht in 1856 het huisje links naast de ingang van de Waterstaatskerk. Hij benaderde een drietal gekwalificeerde kloosterzusters uit de omgeving en startte in 1857 met het bewaarschooltje 'Nazareth'. Meester Hoitink voelde de bui al hangen. Hij raakte veel leerlingen kwijt en dat merkte hij meteen in zijn portemonnee. Er was sprake van oneerlijke concurrentie. De leerlingen van Nazareth betaalden geen schoolgeld omdat de zusters leefden van vrijwillige bijdragen. Toen de katholieken in 1859 ook nog met een jongensschool wilden beginnen, kwam meester Hoitink in het geweer bij het gemeentebestuur. Tevergeefs, de zusters Lindeboom, Koning en Gosselink hadden de zaakjes goed op orde. Het rapport van de schoolopziener in 1859 was lovend over de kwaliteit van het onderwijs op Nazereth en Bluemers bouwde gestaag verder om zijn droom op de kloosterbult te verwezenlijken.

In 1875 nam meester Hoitink afscheid van zijn lagere school. Na een loopbaan van 43 dienstjaren in Silvolde besloot hij zijn functie als hoofdonderwijzer neer te leggen nadat hij meermaals 'in den winter is aangetast geworden door ongesteltheid'. Op de leeftijd van 68 jaren werd hem eervol ontslag verleend. Hij droeg het stokje over aan Hendrik Jan Nijman. Arnold Hoitink is overleden op 25 januari 1879 op 71 jarige leeftijd. Het is bijzonder dat er in de familie een fotoportret van de oude schoolmeester bewaard is gebleven. Alleen de betere kringen konden zich in die tijd zoiets veroorloven.

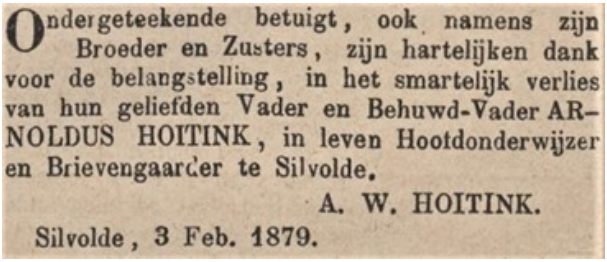

Ondergeteekende betuigt, ook namens zijn Broeder en Zusters, zijn hartelijken dank voor de belangstelling, in het smartelijk verlies van hun geliefden Vader en Behuwd-Vader ARNOLDUS HOITINK, in leven Hoofdonderwijzer en Brievengaarder te Silvolde.

A. W. HOITINK.

Silvolde, 3 Feb. 1879.

Er braken andere tijden aan met nieuwe pedagogische inzichten. De lagere school van meester Hoitink was inmiddels 40 jaar oud en niet langer toegerust op de moderne tijd. Ook de locatie midden in het volgebouwde, drukke en rumoerige centrum van Silvolde was niet ideaal. Dagelijks raasden er talloze karren met een kletterend geluid over de hobbelige straatweg voorbij. Vanaf 1884 werd er gelobbyd voor een nieuwe, ruim opgezette school buiten het dorp. In 1887 was de kogel door de kerk en werd er begonnen met de bouw van de nieuwe openbare lagere school die we later hebben leren kennen als 'De Drie Linden', tot grote vreugde van deze anonieme brievenschrijver in De Graafschapbode:

'Silvolde zegt men, zal een nieuwe school hebben. Ik zou hem, in wiens brein zulks 't eerst opkwam met een gouden medaille willen vereeren, als ik er één had. 't Is schooner dan de koe van koningin Victoria. Aan de klinkerweg, midden in 't dorp, staat de tegenwoordige, die niet meer aan de eischen des tijds voldoet. Silvolde is evenals Rome en Nijmegen op heuvels gebouwd. 't Is meer geluk dan wijsheid, dat er niet nu en dan eens een kleine door een dronken paard (ik bedoel niet 'in kennelijken staat', maar brooddronken) overreden is geworden. De speelplaats is op de graven der vaderen, dat ook al niet veel eerbied toont. Wanneer de kerk als mikpunt dient, zullen de kerkglazen wel eens getroffen worden. Buiten de kom van 't dorp, oostelijk, zal, meent men, de nieuwe school gebouwd worden. Uitmuntende plaats: in den zomer stijgt uit die vlakte de leeuwerik juichend omhoog; in den winter wordt er soms de bontekraai gezien. Er zijn er die meenen, dat een dergelijk gebouw, als een sieraad voor 't dorp, aan den openbaren weg moet staan. Bedaard vrienden! Men bouwt geen openbare scholen om steden en dorpen op te sieren, maar om kinderen op te voeden. En daarbij is geen behoefte aan den bijlslag des houthakkers, aan het krassen der zaag, het ratelen van de wielen der rijtuigen, den zweepslag des voermans of het stappen en de geluiden van menschen en dieren, maar, aan kalmte en orde. En daar zal dan ook de speelplaats der jeugd zijn, niet in straten en stegen. Opvoedkundigen van naam beweren, dat bij de plaats waar verstand en hart ontwikkeld worden, de speelplaats de practische oefeningen moet leveren, waar onderwijzers en opvoeders de vruchten van hun werk kunnen zien.'

De nieuwe openbare lagere school, gebouwd in 1888, hier gefotografeerd in 1903

Bronvermelding:
-Met het oog op Silvolde, H.L.J. Kolks en B.J. Dorrestijn. De IJselstroom Ulft 1988. Blz. 50 t/m 53 en blz. 72.
-Biografie van Arnoldus Hoitink door Hans Hoitink.
-Wisch en zijn bewoners. Blz. 269 en 282.
-Bloemlezing uit de historie der gemeenten Aalten, Wisch en Dinxperlo, D.W. Kobes. De Boer Aalten 1966. Blz. 66.
-Van habijt naar spijkerbroek, 150 jaar katholiek kleuter- en lager onderwijs in Silvolde. Jubileumboek 2006. Blz. 8 t/m 15.
-Uit de geschiedenis van de Openbare Basis School 'De Drie Linden' te Silvolde, W.H. Heringa 1979. Uit Bulletin Old Sillevold, najaar 2006. Blz 6 t/m 16.
-Geschiedenis van het onderwijs. Onderwijsmuseum educatie 2015.
-Onderwijsgeschiedenis.nl
-Wereldaandewand.nl
-Wijnbeek onderwijsverslag Gelderland 1843.
http://remery.nl/sm-remery/wijnbeek/Gelderland/gelderl-43.html
-Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers archiefnummer 0565, inventarisnummers 148, 454, 585, 1530 en 1531.
-Delpher krantenarchief:
Provinciale Geldersche en Nijmeegsche Courant, 1 juni 1839
Zutphense Courant, 4 februari 1879
De Graafschapbode 13 september 1884
-Facebook, je bent een Silvoldenaar als…

Nieuwe wandelgelegenheid te Silvolde

Het Kraaienbosch wordt als plantsoen ingericht
(uit de Graafschapbode van 5 september 1941)

In zijn laatste vergadering heeft de Raad der gemeente Wisch met algemeene stemmen besloten tot het aangaan van een overeenkomst met de Jonkheeren van Schuylenburch, waarbij 't Kraaienbosch te Silvolde zal worden ingericht als wandelpark. Niet alleen zal hierdoor het aspect van het vriendelijke dorp Silvolde aanmerkelijk worden verfraaid, maar bovendien wordt hier een mooie wandelgelegenheid verkregen, welke met die van de Paaschberg te Terborg een aantrekkelijk geheel vormt. Het ligt in de bedoeling het Kraaienbosch als plantsoen in te richten. Zoo mogelijk zal het komend voorjaar alles reeds in gereedheid zijn gebracht. Bij de totstandkoming van deze plannen heeft „Silvolds Belang" een groote rol gespeeld door de toezegging van financieele steun. Dit mag zeer zeker een daad van burgerzin genoemd worden, omdat bij de totstandkoming van deze plannen het moeilijk valt de financieele consequenties voor rekening van de gemeente te laten. Hierbij een plaatje van het Kraaienbosch te Silvolde, dat zich uitstekend leent voor inrichting tot plantsoen.

Skelterraces 1966 (I)

t.g.v. het 20-jarig bestaan van de padvindersgroep
Jan van Schaffelaar Silvolde/Terborg

Jan Hofstad

De skelterraces van 1966. Zeker een hoogtepunt in de nog korte geschiedenis van de padvindersclub Jan van Schaffelaargroep. Hoe hebben ze het voor elkaar gekregen om zo'n groots sportevenement naar de Achterhoek, naar Silvolde te halen? Een gebeurtenis vanjewelste, om trots op te zijn. De oudercommissie van de Jan van Schaffelaargroep had de skelterraces geïnitieerd, om zodoende uit de financiële zorgen te komen. De opbrengst van deze races zou namelijk geheel ten goede komen aan de padvinderij.

Voor het organiseren van deze wedstrijd op zondag 1 mei rond ijsbaan "De Paasberg", kreeg De Jan van Schaffelaargroep hulp van kartclub Eefde, die de gehele organisatie belangeloos op zich nam. Daarnaast was het goede reclame voor deze sport om zo meer bekendheid te geven in deze streek. Want wist men hier in de Achterhoek überhaupt wel wat karting was? Nee eigenlijk niet, maar misschien kende men wél het woord skelter. Dat was bij Achterhoekers meer bekend. Kon elke Achterhoeker dan zomaar meedoen met deze skelterrace? Op de deelnemerslijst stonden eigenlijk voornamelijk namen van rijders uit het westen van het land. Toch stelde de kartclub Eefde het zeer op prijs dat er ook deelnemers uit de eigen omgeving meereden, maar dan wel in een speciale klasse. Voor de wedstrijdrijders waren er de klassen in de 100, 125 en de 200 cc. Vanwege wedstrijden in Zwitserland kon het nationale topteam op die zondag helaas niet aanwezig zijn. Toch bleven er nog voldoende cracks over, die hun mannetje konden staan. Als je in die tijd een startformulier invulde, hoorde daar bovendien een doktersverklaring bij met daarop vermeld de bloedgroep en of de persoon wel gezond was. Als dat niet in orde was, mocht je alsnog niet deelnemen.

Officials van de NKF, de Nederlandse Karting Federatie, waren zeer enthousiast over het prachtige circuit rond de ijsbaan, op de grens van Sil-

volde en Terborg, waar topsnelheden van 100 km/uur mogelijk waren. Dit hield wel in dat het gehele circuit, met een lengte van 550 m, aan beide zijden beveiligd moest worden met strobalen en autobanden.

Om zo'n nationale skelterrace te organiseren moest er op allerlei fronten heel wat geregeld worden. Zoals de vereiste toezeggingen en concessies van verschillende instanties, waaronder de Nederlandse Karting Federatie als overkoepelende organisatie van de regionale kartclubs, de gemeente, politie en EHBO. Van gemeentewege werden leden van de culturele raad in kennis gesteld tot het bijwonen van deze races en de burgemeester, de heer A.A.J. Goldberg, had toegezegd om op die zondag het startsein te geven en na afloop ook de prijzen uit te reiken. Bij deze uitgebreide organisatie hoorde tevens het afdrukken van 500 programmaboekjes bij "Ratio" in Doetinchem met daarin de reglementen en een deelnemerslijst, verder het drukken van 260 prachtige in het oog vallende affiches als raambiljet bij Berkelder in Terborg en zeker niet te vergeten de advertenties in de Gelderlander en de Graafschapbode. Er werd toestemming verleend, ook in omliggende gemeenten, om op 29 en 30 april met een geluidswagen straatmuziek te maken. Dit alles om een zo groot mogelijk aantal betalende bezoekers te trekken.

Jan van Schaffelaargroep

De Jan van Schaffelaargroep Silvolde/Terborg werd op 14 juni 1946 als een neutrale club onder de vlag van "De Nederlandsche Padvinders" opgericht. Akela Dina Vriezen hoorde bij de oprichters en pioniers van het eerste uur, waarbij zeker ook Gerda Suselbeek genoemd moet worden.

Akela Dina Vriezen met haar welpen bij het uitreiken van insignes

Deze sterke en krachtige dames, met hart voor de zaak, stortten zich met volle overgave op het op poten zetten van de nog jonge vereniging. Vele jaren hebben zij zich met hart en ziel ingezet voor de welpen. De Van Schaffelaargroep was in eerste instantie begonnen met welpen, pas later zijn daar de verkenners bijgekomen. Het was uitsluitend een jongensclub waarvan de leden afkomstig waren uit Silvolde en Terborg. Leiders konden zowel man als vrouw zijn.

Waarom ging men in de jaren 50 en 60 bij de padvinderij? In die tijd, zo kort na de oorlog was er weinig voor de jeugd te doen en de padvinderij bood ontspanning en hier kon een flinke kerel van je worden gemaakt. Bij de padvinderij werd je karakter gevormd en voorts werd een gevoel van orde en regelmaat en aandacht voor anderen ontwikkeld. Tijdens de wekelijkse bijeenkomsten in het clubhuis of in de open lucht, werd er zeker bij de verkenners eerst appél gehouden ter controle of iedereen aanwezig was en vervolgens werd luid en duidelijk de padvindersbelofte opgezegd.

Een slogan uit die tijd was: “Eens een padvinder, altijd een padvinder!”. Bij de verkennerij heerste immer een bepaalde hiërarchie die je in acht had te nemen. Je begon onder aan de ladder als welp (7 tot 11 jaar) en vervolgens werd je automatisch verkenner (11 tot 17 jaar) en vanaf 18 jaar vanzelf voortrekker. Daarna kon je eventueel leider worden van een groep, als voortrekker, vaandrig of hopman. Een oubaas was leider over een bepaalde regio en doorgaans aanwezig bij het installeren en het afleggen van proeven van bekwaamheid. Bij de padvinderij had iedere groep vaak ook weer een aparte naam. Zo was er bij de welpen, oftewel jonge wolven, sprake van een *horde*. Voor een groep had je ook nog andere namen zoals: troep, tak of een stam. Als welp of verkenner werd er doorgaans goed geluisterd naar de leid(st)ers.

Iedere welp of verkenner kleedde zich in uniform. Voor een welp bestond dat uit een groene of bruine blouse (of hemd), korte broek, kniekousen met groene pluim, een das met leren riempje en een petje. Op de blouse prijkten vaak verschillende insignes die men verdiende bij bepaalde vaardigheden. Zo’n uniform gaf de jongens een bepaalde uitstraling, een ge-

voel van gelijkheid en herkenning en een zeker “wij-gevoel”, maar vooral toch om het onderscheid tussen arm en rijk uit te wissen. Als verkenner droeg je niet meer zo'n groen petje, maar een hoed of bij sommige clubs een baret en meestal had je een lange stok met de nodige versieringen of inkervingen bij de hand.

Akela Vriezen met haar welpen bij het clubgebouw achter de voetbalvelden

En wat deden de jongens zoal tijdens hun bijeenkomsten op de zaterdagmorgen van 09.00 tot 11.30 uur? Velerlei bezigheden en activiteiten zoals onder andere ochtendgymnastiek, balsporten, fikkies stoken, hutten bouwen en knopen leggen. De bekendste en meest voorkomende van die knopen zijn de platte knoop, de paalsteek, de mastworp en een achtje maken. Als de platte knoop niet in orde was, werd je uitgemaakt voor ”old wief”.

Bij de post “uitgaven” van de vereniging zag ik dat er elk jaar weer vele pakken met spijkers op vermeld stonden, in kilo's aangegeven. Dat verwonderde mij ten zeerste, maar bij navraag bleek al gauw hoe het in elkaar zat. Voor de welpen, de jonge padvinders, lag er vaak een hoop afvalhout bij het clubhuis en wat is mooier om dan met een hamer en spijkers er heerlijk op los te timmeren.

Het hoogtepunt van het jaar was natuurlijk het op kamp gaan. Op de fiets met hoog opgestapelde bagage naar een open terrein in een bos, meestal niet zo heel ver uit de buurt. De welpen gingen doorgaans naar een boerderij, alwaar geslapen werd in een schoongemaakte en witgekalkte

koeienstal. De tenten konden dan gelukkig thuis blijven. Bij de verkenners gingen de tenten wel mee, meestal in een karretje achter aan de fiets of met een vrachtauto van eierhandel Borggreve. Volgens Henk Greven uit Terborg werd hun kamp meestal opgeslagen op een open terrein, rechts vooraan in het Idinkbos. Op deze zogenaamde *goudvlakte* deden ze veel aan “goud zoeken” en vossenjacht, gewoon veel aan recreatie en niet onbelangrijk, daar was in ieder geval een pomp aanwezig. Henk weet zich van twee patrouilles nog duidelijk de namen te herinneren, namelijk de *houtduiven* en *de panters*. Een patrouille bestond uit zes verkenners. Van die vlakte is trouwens niets meer te zien, het is al vele jaren gewoon een bos.

Heerste er een strak regime in de verkennerij? Dat viel doorgaans wel mee, maar discipline stond wel hoog in het vaandel. Wat ik me zelf van vroeger herinner, al ben ik niet bij de padvinderij geweest, was bijvoorbeeld het keurige en gedisciplineerde optreden van verkenners- of gidsengroepen bij wandeltochten, zoals avondvierdaagsen. Zingend en keurig in het gelid marcheerden ze dan door de straten, waar hen veel applaus ten deel viel. Ik vond het prachtig, ik kon daar van genieten, evenals de padvinders zelf.

De Jan van Schaffelaargroep had natuurlijk ook een vast onderkomen waar de groep op de zaterdagen bijeenkwam. Ik zeg wel vast onderkomen, maar toch moest er regelmatig verhuisd worden. Zo'n blokhut, clubhuis, hordehol of troephuis heeft op verschillende locaties gestaan. Voor zover ik heb kunnen nagaan was dat in de tuin van Van Everdingen in Terborg, in de GTM machineloods in Terborg, in de buurt van het Idinkbos, op de 1e etage bij café Wensink en een flink aantal jaren in een gebouwtje bij het voetbalveld van sportclub Silvolde.

Clubhuis voetbalveld

Ongeveer op de plek waar tegenwoordig een kleed- en opberghuisje staat, achter veld 1 en 2. In de volle fotoalbums van Johan Deynen zie je dat clubgebouw op heel veel foto's steeds als een duidelijke blikvanger en als je in chronologische volgorde de zwart-wit foto's goed bestudeert, kun je uit de groei van de omliggende berkenbomen afleiden dat het clubgebouw er menig jaar gestaan moet hebben. Opvallend dat boven de ingang van het huisje na verloop van jaren de naam hordehol is aangebracht. Bij de uiteenlopende activiteiten van de welpen op het terrein rond het clubhuis zie je naast eerdergenoemde dames, ook regelmatig akela Henny van Amerongen en Evi van Bruchem als begeleidsters.

Gerda Suselbeek en Evi van Bruchem

Bij elke vereniging of club zijn er altijd de gebruikelijke uitgaven, maar er moet toch ook geld in de kas komen. Daarom ging er eenmaal per jaar een aantal personen op uit om donateurskaarten aan de man te brengen. Volgens de archieven kunnen dat Gerda Suselbeek (de latere vrouw van Bart Nijman) en Henny van Amerongen zijn geweest. Enkele donateurs gaven een bedrag van 5 gulden, maar de meesten slechts 1 of 2 gulden, wat bij elkaar een totaal van ongeveer 200 gulden per jaar opleverde. Dan kennen we nog de slagzin “een heitje voor een karweitje”, stammend uit de jaren '50, waarbij de padvinders allerlei klusjes deden om de clubkas te spekken. Een *heitje* heeft de waarde van 5 stuivers, oftewel een kwartje, 25 cent. Ook werd er vaak, waarschijnlijk één keer in de maand, bij winkels papier opgehaald om geld in te zamelen. Het verzamelpunt was de grote GTM-loods in Terborg, die ooit nog een keer volledig is afgebrand. Daarnaast kon de club nog een gering bedrag aan subsidie van de gemeente opstrijken. Met al dat geld kon er elk jaar opnieuw van alles georganiseerd worden. Uit de archieven is op te maken dat de zussen Alie en

Henny van Amerongen alle ingaande en uitgaande post beheerden.

Twee groetende welpen op de Munstermanstraat:
Joop Steenhuis (li.) en Johan Deynen

De organisatiestructuur zoals die in de jaren ’50 en ’60 bestond bij de groep Jan van Schaffelaar, heeft grofweg geduurd tot begin jaren '70. In maart 1962 bestond het bestuur van de Van Schaffelaargroep, of moet ik zeggen leid (st)ers, uit de volgende personen: de heer B. Boegman, mej. B. Vriezen, de dames A.en H. van Amerongen en de heren G. Renting en J. Deynen. De groep bestond verder uit slechts 13 verkenners en 12 welpen.

Op de vorige pagina (linksonder) staat de volledige padvindersgroep voor clubhuis het 'Hordehol' rond 1960. Achterste rij vanaf links: 1e Henny van Amerongen, 2e Dina Vriezen, 5e Alie van Amerongen, 6e Auke Pik(?), 9e Johan Deynen, 10e Ben Boegman (zoon van) 11e vader Ben Boegman, 12e oubaas van Leeuwen, districtscommissaris.
Onderste rij (van links): 3e Wim van de Meer, 4e Cees Nijman, 7e Harrie van de Meer en 8e Appie Fokkink

Tot slot nog even de aandacht voor een bijzondere gebeurtenis voor een kleine groep verkenners van de Van Schaffelaargroep. In 1957, 50 jaar na de oprichting van de eerste Britse padvindersgroep door lord Baden-Powell, zijn 6 verkenners (Schaffelaars) afgevaardigd naar de Wereldjamboree in Engeland.

Embleem Wereldjamboree 1957

Een samenkomen van 14 tot 17-jarigen van over de hele wereld om broederschap te bevorderen en kennis te maken met andere culturen. Voor onze verkenners van 16 of 17 jaar, was het in die tijd een wereldreis. Enkele van de uitverkorenen waren Henk Greven, Frits van Tuyl van Serooskerke, André Kolkman en Auke Pik, allen uit Terborg.. Ze zullen daar hun ogen zeker goed de kost hebben gegeven en vast en zeker een fantastische tijd hebben gehad. Ongetwijfeld een leerzaam uitstapje voor deze jongens. Auke Pik van de bakker in de hoofdstraat in Terborg is later naar Amsterdam vertrokken, waar veel grappen werden gemaakt over zijn achternaam. Die heeft hij op een gegeven moment dus maar veranderd in *Pickwick*.

En dan...de races…
Nu wordt het echt tijd om ons op te maken voor de skelterraces van zondag 1 mei 1966. Een prachtige voorzomerse dag kondigt zich aan met heerlijke temperaturen, volop zon en een wolkeloze hemel. Op het zonovergoten circuit rond de ijsbaan is het een drukte vanjewelste. Afgezien van het rennerskwartier zijn er zo'n 2000 nieuwsgierige toeschouwers op

dit gebeuren afgekomen. Voornamelijk om kennis te maken met deze nog onbekende sport. De aanwezigen worden zelfs nog getrakteerd op muziek die uit talloze luidsprekers schalt. Er is zowaar nog een heuse tribune gebouwd, ter hoogte van de kleedruimtes van de voetbalclub Terborg.

Niemand hoeft hier vanmiddag honger of dorst te lijden aangezien er voldoende tentjes aanwezig zijn voor een natje of droogje. En warempel de bekende ijscokar van Siebelink is ook nog op komen dagen.
Mensen lopen nog steeds heen en weer, kletsen met de een, zwaaien naar de ander, gewoon een heerlijk ontspannen sfeer.
Er zijn opvallend veel mensen met een fototoestel om de hals, niet alleen om deze gezellige sfeer vast te leggen, maar bovenal om leuke kiekjes van de races te maken of om samen met een plaatselijke rijder op de foto te gaan. Voor een normaal gesprek kun je je, zo rond het middaguur, al moeilijk meer verstaanbaar maken vanwege het geraas van de racewagens, die nu met hun opwarmrondjes bezig zijn, om zo de motoren op temperatuur te brengen. Kort voor de start heerst er veel bedrijvigheid rond de rijders en de karts waar mecaniciens driftig en chaotisch in de weer zijn.

Dan houdt de muziek op met spelen en neemt de heer Braam, als voorzitter van de Padvindersgroep, plaats achter de microfoon. Hij heet allen welkom, in het bijzonder de burgemeester van de gemeente Wisch, het college van wethouders, de districtsleiding der Padvinderij en verdere genodigden. Als hij nog memoreert dat deze wedstrijden onder auspiciën staan van de Nederlandse Karting Federatie, is het moment aangebroken dat de burgemeester door het zwaaien van de rood-wit-blauwe vlag het startsein geeft om de eerste race om precies 13.00 uur van start te laten gaan. Een oorverdovend lawaai barst los als alle gaspedalen tot op de bodem worden ingedrukt en de deelnemers van de eerste manche in de 100 cc klasse er als een raket van doorgaan. Gezeten op hun stoeltje, het stuur vast omklemd en een pothelm op hun hoofd, schieten ze met hoge snelheid het rechte eind op.

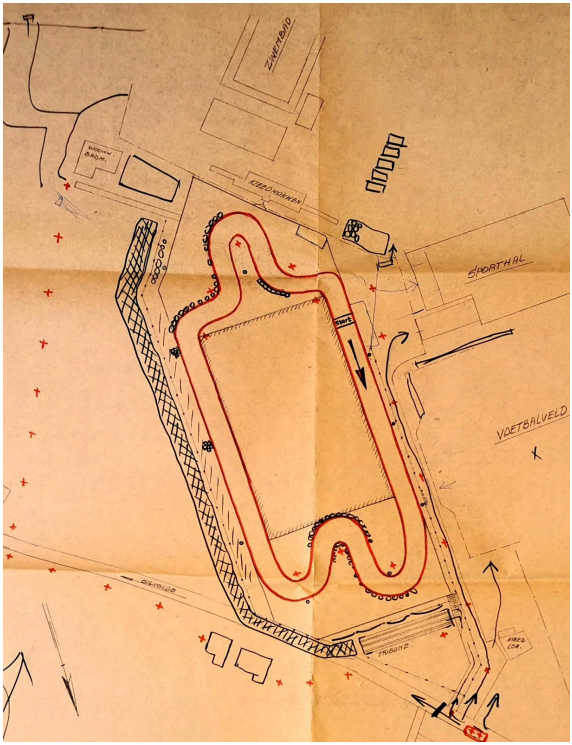

< *situatietekening*

Ook manoeuvreren ze zich met nog vrij grote snelheden door de bochten en lussen. Vanwege het uitgebreide deelnemersveld in de verschillende klassen hoefden de aanwezigen zich deze middag geenszins te vervelen. Er waren soms manches waar de winnaar vanaf de startlijn al min of meer bekend was, maar bij één klassenonderdeel vlogen de spetters ervan af. Dat was bij de junioren A in de 100 cc klasse waar het er heel spannend aan toe ging. De pas 12-jarige Evert van Gent uit Nijmegen en de meer geroutineerde 34-jarige Cor Messing uit Utrecht vochten een verbeten duel uit. Beurtelings lagen ze aan kop in dit felle gevecht, maar in de laatste ronde van de 3 manches ging Messing toch nipt als

eerste over de meet. Een race waarvoor het publiek was gekomen, namelijk vuur, spanning en enthousiasme. Een daverend applaus daalde neer op/over de twee kemphanen.
Genietend van het mooie weer en de prachtige wedstrijden bleef het publiek tot er echt een einde was gekomen aan al dat geraas en gebulder.

Na de wedstrijden, dan is het bijna 18.00 uur, horen we het dankwoord van de heer Braam, waarna in de kantine van de sporthal door burgemeester Goldberg met toepasselijke woorden de prijzen, bestaande uit zilveren bekers, uitgereikt worden. Afsluitend spreekt hij woorden van lof uit naar het bestuur van de Jan van Schaffelaar en over dat ze het aangedurfd heeft deze skelterwedstrijden te organiseren. Verder grote hulde voor dit initiatief en de prachtige uitvoering van dit grote evenement.

Wordt vervolgd. Deel II (najaar) gaat in op de katholieke padvindersgroep St. Mauritiusgroep en de scoutinggroep Jonko in Silvolde.

Beste André Tangelder,

Het was **18 februari 1997** toen jij samen met J.Jaartsveld, B.Harbers, B.Dorrestijn, P.v.Lent, B.Nijman en W.Oort-Löwenthal de functie van secretaris op je nam. Later heb je de functie van voorzitter op je genomen.
Wij zijn inmiddels **25 jaar** verder en jij bent nog steeds heel actief binnen onze vereniging. Het ligt je ook wel om je in te zetten als bruggenbouwer tussen Old Sillevold en de bevolking van Silvolde om die meer te betrekken bij alles wat onze vereniging bezighoudt.
Door de corona hebben wij dit niet in de jaarvergadering met onze leden kunnen delen, maar door een vermelding in ons bulletin is dit dankwoord dan blijvend vastgelegd.

Namens Old Sillevold willen wij je hartelijk bedanken voor de inzet en betrokkenheid binnen onze vereniging en hopen dat we nog een lange tijd van je diensten gebruik mogen maken.

Immers: **Vrijwilligers vinden is een kunst**
Vrijwilliger worden is een gunst
Vrijwilligers houden is een geluk
Vrijwilliger blijven een meesterstuk!

Activiteitenkalender 2022

Het bestuur van Old Sillevold heeft besloten voor de vakanties geen activiteiten te organiseren, dit omdat er besmettingsgevaar door de coronapandemie en een griepepidemie aanwezig is.

Oproep

We gaan een genealogische dag organiseren in oktober.
Zijn er mensen die willen meewerken aan zo'n dag om hun kennis van het zoeken en maken van een stamboom met anderen te delen?
Meld u zich dan aan bij info@oldsillevold.nl

Heemkundige Vereniging

Old Sillevold

Opgericht 18 februari 1997

Bestuurssamenstelling:
Voorzitter:
André Tangelder
Tweede Voorzitter:
Jan Pierik

Secretaris:
Ineke Mulder-Loman
Kloosterhof 125
7064 BZ Silvolde
info@oldsillevold.nl

Penningmeester:
Karin Hendriksen
Kroezendijk 2
7064 KX Silvolde
Tel. 0315-681608
info@oldsillevold.nl

Archiefbeheerder :
Willie Dieker
Fazantplein 12
7064 EG Silvolde
Tel: 0315-328334

Archeologie en geschiedenis :
Bas Boerakker

Lidmaatschap:
€ 16,00 per jaar.

Bankrekening:
NL11 RBRB 0979 8454 32
Old Sillevold

www.oldsillevold.nl

Sponsoren

Paul Klomberg Assurantiën
Jan en Ingrid Steverink van de Slaege
Frank's Barbershop Haarmode
Brasserie 'Bij Ons'
Maurits Heebink Tuinbeheer
Rijnlandhaven Makelaardij
Mijnen Media.nl
Van Balveren Fiets & Fitness
Ronald Haank Bouwkundige constructies
Hovenier Biljoen Groen & Liemers -Hendriks
Welkoop Silvolde
Automobielbedrijf Willemsen
Autobedrijf Ten Have
Adviesburo Top-ibc en Iesseler interieur
Annelies en Dick Mulders
Robert Saalmink Administratiekantoor
Jos de Bakker
Tuincentrum Steentjes
Koperslagerij D. Wissink
Bloemen & Emoties Miranda Steentjes
Administratie en belastingadvies Te Poele-Bruil
SilGronTech

De heemkundige vereniging dankt de op deze pagina genoemde bedrijven en organisaties voor hun financiële ondersteuning.

Bulletin heemkundige vereniging Old Sillevold

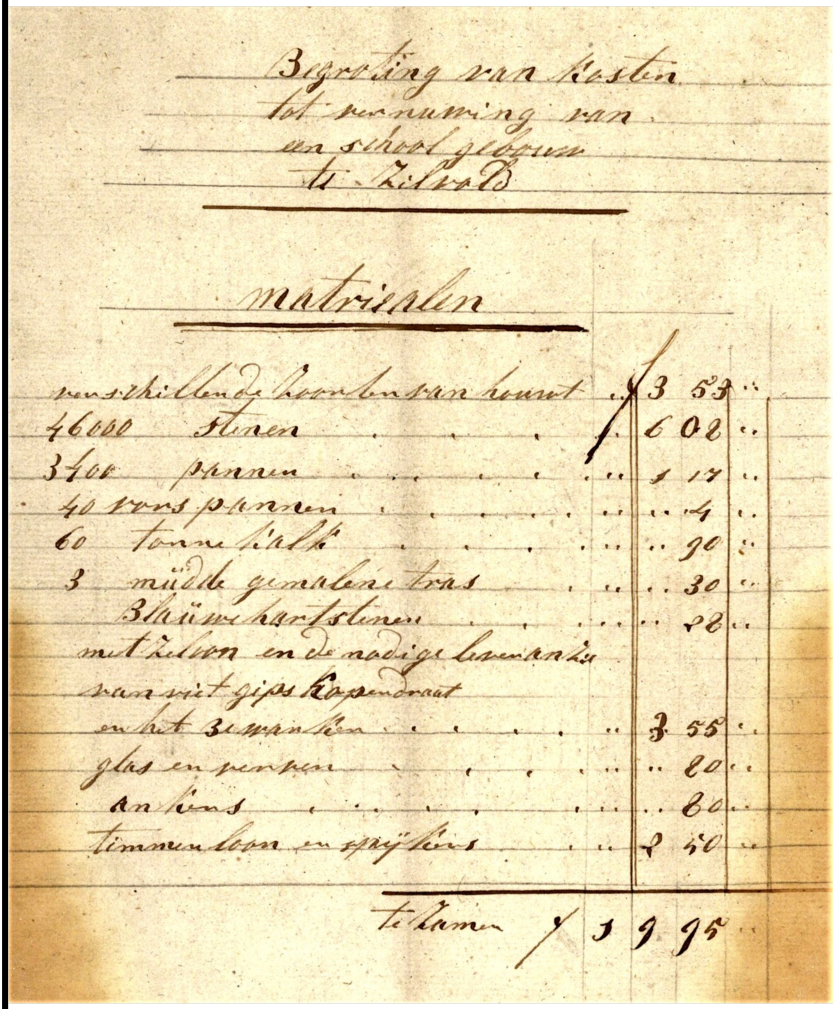

Begroting van kosten
tot vernuwing van
een school gebouw
te Zilvold

matrisalen

verschillende soorten van houwt	f	3	53
46000 stenen	f	6	02
3400 pannen		1	17
40 vors pannen			4
60 tonne kalk			90
3 müdde gemalene tras			30
Blaüwe hartstenen			22
met zeloon en de nodige leveranzie			
van viet gips kopendraat			
en het bewanken		3	55
glas en verven			80
ankers			80
timmenloon en spijkers		2	50
te zamen	f	19	95

Begroting van kosten ter verruiming van een schoolgebouw te Zilvold.

Losse nummers € 3,50 per stuk
www.oldsillevold.nl